

Early Journal Content on JSTOR, Free to Anyone in the World

This article is one of nearly 500,000 scholarly works digitized and made freely available to everyone in the world by JSTOR.

Known as the Early Journal Content, this set of works include research articles, news, letters, and other writings published in more than 200 of the oldest leading academic journals. The works date from the mid-seventeenth to the early twentieth centuries.

We encourage people to read and share the Early Journal Content openly and to tell others that this resource exists. People may post this content online or redistribute in any way for non-commercial purposes.

Read more about Early Journal Content at <http://about.jstor.org/participate-jstor/individuals/early-journal-content>.

JSTOR is a digital library of academic journals, books, and primary source objects. JSTOR helps people discover, use, and build upon a wide range of content through a powerful research and teaching platform, and preserves this content for future generations. JSTOR is part of ITHAKA, a not-for-profit organization that also includes Ithaka S+R and Portico. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

GLEANINGS FROM THE YEMENITE LITURGY.

SOME useful work has already been done on this field of Hebrew studies, but very much remains yet to be accomplished. The edition of the Yemenite Service Book (Jerusalem, 1894-8)¹, a masterly description of which by Prof. Bacher appeared in the JEWISH QUARTERLY REVIEW for April, 1902, may at first sight seem to make further work unnecessary; but the problem is in reality far removed as yet from its ultimate solution. The printed text gives us only a redaction of the Yemenite Liturgy made by Yahya b. Joseph ibn Šāliḥ in the latter half of the eighteenth century, together with the same author's Commentary on it. In order, therefore, to obtain information on the earlier and more original form of these Services, we must turn our attention to the MS. sources at our disposal. Another shortcoming of the printed text consists in the fact of its representing only one definite form of the Yemenite Liturgy, namely that of Šan'ā and its neighbourhood; but the MSS. show that there existed—and probably still exists—a considerable diversity of liturgical use in different Yemenite localities. Šan'ā², it is true, must be regarded as the most important centre of Jewish life in Yemen; but a thoroughgoing study of the Services now under consideration ought to include some notices of liturgical forms different from those of Šan'ā.

¹ It should be noted, however, that a new edition, partly based on fresh materials, is now in the press at Jerusalem. The first part appeared in 1903.

² On Šan'ā as a city and centre of South Arabian life in general, see Yacut's *Geographisches Wörterbuch*, ed. Wüstenfeld, III, pp. 420-6.

The most important contributions to the study of the Yemenite ritual in its MS. forms are, of course, those of Dr. Neubauer (Bodl. Catalogue, nos. 1145 and 2498, and *Monatsschrift* for 1871, pp. 320-6) and Prof. Steinschneider (Berlin Catalogue, I, nos. 89, 91, 103, and Anhang, pp. 117-30; II, end of Vorwort). In addition to the other literature on the subject given by Prof. Bacher at the beginning of his article in the JEWISH QUARTERLY REVIEW already referred to, must now be mentioned Dr. Pinkas Heinrich's, *Fragment eines Gebetbuches aus Yemen* (Wien, 1902)¹. The largest collection² so far known of Yemenite liturgical MSS. is, however, found at the British Museum; and after having—so far as my ability goes—made a complete study of the materials there preserved, I may be allowed to place before the readers of this REVIEW a series of notes, short texts, and alphabetical lists³ of Piyyūṭim, calculated to amplify our knowledge of the subject, and to throw light on various matters connected with the theme. Descriptions of the MSS. have just appeared in the second volume of the Museum Catalogue of the Hebrew and Samaritan MSS., and I should wish the materials now offered to be regarded as supplementary to the information, necessarily limited, given in that work.

A.

It will be useful, first of all, to classify the Museum MSS. belonging to this section, the more so as such a classification may at the same time serve as an opportunity for noting down some special features of the Services under consideration.

¹ See also Dr. S. Poznański's description of the Vienna edition of the Yemenite Liturgy in *J. Q. R.*, XVII, 189-92.

² Mr. E. N. Adler's considerable collection of the same services no doubt also deserves careful study.

³ It almost goes without saying that no liturgical studies can be systematically carried out before an alphabetical arrangement has been effected of all the Piyyūṭim, which are in the Catalogues necessarily given in the order in which they occur in the MSS.

I. Of the fourteen MSS.¹ belonging to the Yemenite rite, Or. 2227 must be regarded as forming a class by itself. In substance it indeed belongs to the same category as the MSS. to be noted under (II), but it shows a systematic arrangement of its own. After the portions for week-days and *תפלת השבתות וימים טובים*, &c., it has a long section, extending from fol. 33 b to fol. 96 a, which in this complete form is peculiar to itself. It may be described as a general guide to the Services of the Yemenite Synagogues. It begins with a chapter relating to the times of prayer (*פצל פי מערפֿה אוקאת אלצלוֹה*). This is followed by a *פצל* on certain conditions which render a person unfit for prayer (*דכר מואנע אלצלוֹה*). Then follows a long chapter dealing with the entire order of prayers (*פצל פי נצאם אלצלוֹאת גמיעהא*), including prayers for week-days both public and private; prayers for the Sabbath-day, *ראש חדש*, *הנכה*, fast-days, *ראש השנה*, &c. Next comes a *פצל* on persons who say their prayers without proper preparation (*מן צלא בגיר תהייו וכו'*), and after chapters on Biblical lections throughout the year, and benedictions and minor offices (including *הברלה*, Marriage Service, &c.), the section concludes with the Passover-night Service (*סדר העשייה בלילי הפסח*), followed by *ספירת העומר*, *עירובי חצרות*, *עירובי תבשילין*, and *עירובי תחומין*.

This MS. is the finest in the Museum collection, and as it is, apart from Or. 1470, which contains the *Haftārōth* only, also the oldest (having been written in *Ṣan'ā* in 1540 A.D.), it will be granted that it for more reasons than one deserves the place of honour in this interesting section of liturgical MSS. It will be seen later on that the two short texts on the Calendar and on Repentance included in this paper have been taken from this MS.

II. To the next and longest group belong Or. 2418, 2389, 2390, 2417, 2673, 1480, 1479. All these contain, like Or. 2227, the order of Services for the whole year, although several of them have their own special characteristics.

¹ An account of Or. 4113, included in the number of MSS. here given, will be found in the *Catalogue*, II, p. 395.

One of the most remarkable differences between the printed editions and the MSS. consists in the order of the עבודה for יום כפור. Instead of the old Spanish עבודה beginning: אתה כוננת עולם מראש יסרת חבל ארוממך preceded by the printed text (II. צא sqq.; second portion), all these MSS. have Abraham ibn Ezra's אמוני לבב הבינו, preceded by the same author's אזכירה סדר עבודה וכו' (see Zunz, *Ritus*, p. 114). Only in one of these MSS. (Or. 1480) are both 'Abodahs found, אתה כוננת being given as a sort of afterthought at the end of the MS., with Moses ibn Ezra's ארוממך חזקי in addition to רתי beginning רשות. Not less remarkable is the fact that instead of the עבודה appearing in the MSS. in its proper place in the Services for יום כפור, it is given separately in quite a different part of each respective MS. This circumstance might be taken to justify the opinion that the Yemenites originally used no עבודה at all for יום כפור, but that this portion of the Service was introduced at some later period through outside influence from one direction or another. As the Yemenite Services are commonly grouped with the Spanish branch, one would have expected אתה כוננת to have been adopted in preference to any other עבודה. A composition of Ibn Ezra's was, however, as the work of a Spanish poet, found suitable enough to compete with אתה כוננת, and in earlier times—as it seems—to retain its position, sole and undisputed.

Among the invariable features belonging to this group of MSS. (including Or. 2227) are (1) a section on the Calendar entitled: מערפה חסאב אלעיבור, or, הסאב אלעבור, עבור השנים; (2) a series of formulae entitled: נוסח הכתובות והנמין והשמרות. Instead, however, of enumerating the other common features of this group, the reader's attention may now be drawn to some special characteristics of one or other of the MSS. belonging to the same class:—

a. Or. 2389 is distinguished by a very long series of שיריות ותשבחות, containing no fewer than 186 numbers. This list accordingly shows more effectively than any of

the other lists of "Hymns and Praises" in the group the very considerable extent to which Spanish Piyyūṭim of the best period have been utilized by the Yemenites, although native compositions, with Hebrew and Arabic used alternately, are also well represented.

b. The chief peculiarity of Or. 2390 consists in an entirely new form of the sixth פרק (קנין תורה, viz.) of אבות. As the text of this פרק is given in full further on, no further remark on it need now be added.

c. Or. 2673 (written in 1663 בירא) exhibits to a fairly considerable extent diverse forms of the ritual¹ introduced by ונהגו מקצת העם or אסתמנו or בעץ אלמואנע; and the Passover-night Service is here accompanied by an Arabic Commentary.

d. Or. 1480 and 1479 exhibit the influence exercised by the Kabbalistic school of Isaac Loria on the Yemenite Liturgy. This influence shows itself more especially in the form of סדר קבלת שבת, several hymns of the Kabbalistic school just named being embodied in the Service. These are also the only two MSS. of the group which have the לכה דודי (also embodied in the printed edition).

III. Or. 6354 and 6355 must, mainly on account of their contents not covering the Services for the whole year, be classed by themselves. Or. 6354 begins with פורים and ends with סוכות (only the beginning ערבית ליל סוכות being preserved). Or. 6355 begins with שבת, and ends with a series of short miscellaneous offices (including ברכת הלבנה, פדיון הבן², &c.).

IV. Or. 4113 only contains סליחות לילי אשמורות, a series of pieces embodied in one form or another in all the MSS. of group II.

V. Or. 1470 (a very fine MS. written in 1484) contains

¹ An account of the more salient divergences of different uses might be given on another occasion. Notes indicating such divergencies are found in several other MSS. of the group.

² These offices are by no means a very common feature of Yemenite Service Books.

the Haftārōth for the whole year: Hebrew text (provided with the sublinear vowel-points and accents, and accompanied by the Massorah Magna and Parva) and the Targum (provided with the superlinear punctuation) in alternate verses. It should be noted that the Haftārōth here given differ in a good many points from both the Sephardi and the Ashkenazi use.

VI. Or. 4112 is a roll of the sixteenth century containing the well-known texts of שבר בן עמי (I. הפטרת ט"ב בשרה ערבי; II. קצת חנה).

VII. Entirely different from all the MSS. already named is Or. 4114, containing the Diwān known as that of Joseph Shabbezi (שבזי). Similar MSS. have been described by David v. Günzburg in Steinschneider's *Festschrift*, and Prof. Bacher in Berliner's *Festschrift*. Or. 4114 is, however, more extensive than these; and, with the permission of the editors, I may perhaps be able to give in a future number of this REVIEW alphabetical lists of the pieces contained in the MS., together with the acrostics or any other evidence of authorship.

B. AN INTRODUCTORY CHAPTER ON THE CALENDAR.

This short text, taken from Or. 2227, but embodied in a more or less modified form in MSS. of group II, is—as will be seen at a glance—similar in nature to the earlier portions of such works as סדר עולם, ספר הקבלה of Abraham b. David, and similar compositions. It might on account of its Arabic form be placed by the side of the earlier portion of the כתאב אלתאריך published by Dr. Neubauer in *Anecdota Oxoniensia*, Semitic Series, vol. I, part IV. The Yemenites, in fact, showed much discrimination in beginning their calendar computations with an introductory chapter on chronology. The practical value of the Jewish calendar lies, of course, in the means it provides for finding the dates of fasts and feasts, and for determining the cycle of Biblical lections throughout the year; and as these

sacred observances hang together with events narrated in Biblical history, it is clear that chronology must form an integral part of the system.

As for the contents of the text here given, it will suffice to note down a summary of its chief chronological data. The student will, of course, compare these with the other chronological works at his disposal. In the present place only a note or two of comparison will be given at the foot of the page.

The chief data are as follows:—

(1) The time that elapsed between the creation of Adam and the exodus was 2448¹ years; but Adam was created one year after the creation of the world², and it, therefore, follows that the exodus took place 2449 years after the creation.

(2) A period of 480 years passed between the exodus and the building of the first Temple.

(3) The first Temple lasted 410 years.

(4) The חרבן, or lying waste of the Temple, continued for seventy years.

(5) The second Temple lasted 420 years.

(6) Ezra³ died in the forty-first year of the second Temple, this being at the same time the beginning of the rule of Alexander the Great, when the custom of dating documents מן דולת אלכסנדרוס began among the Jews.

This text is also valuable from another point of view. It begins with the statement that the year in which this part of the calendar was composed (or first embodied in the חסאב אלעיבור) was A. M. 5089 (A. D. 1329). This date, therefore, takes us back into comparative antiquity, and it is

¹ It may here be noted that the Karaite computation as given in the Brit. Mus. MS. Or. 2536 places the exodus at 2446 (or 2444) after the creation.

² This difference in date between the creation of the world and that of Adam is a refinement peculiar (so far as the Museum MSS. go) to Or. 2227.

³ The Yemenite tradition, therefore, knows nothing of a son of Ezra, during whose religious administration the arrival of the Greeks took place (see e.g. סדר עולם וזמא, Amsterdam, 1711, fol. a.

not impossible that the Yemenite Liturgy, in essentially the form in which we have it now, was redacted at about that time. A Liturgy in a simpler form, containing all the essential elements of the סדור, of course existed in Yemen many centuries before; but it may well be that early in the fourteenth century a new departure was made in the direction of transforming the סדור into a kind of מחזור, and of combining it with a calendar, definite liturgical directions, and formulae for marriage-contracts, letters of divorcements, and various business contracts. If this be so, this introductory chapter on the calendar will have to be regarded as a document of very great importance for the history of the Yemenite Liturgy. But another point is yet to follow. At the end of the Arabic text another date is given. There a period of 5268 is stated to have passed from the creation to the time of writing. A. M. 5268 = A. D. 1508. It is clear, therefore, that the introductory chapter prefixed to the calendar computations in Or. 2227 passed through a fresh redaction in 1508, the MS. itself belonging to 1540, that is, only thirty-two years later. This circumstance would seem to make it more certain still that A. D. 1329 was a fresh starting-point for the Yemenite Liturgy; for a redactor of 1508 would hardly have left the earlier date at the beginning of the chapter, if that date had not been regarded as an integral part of the document in its original form.

The text itself may now follow:—

Or. 2227, fol. 188 b (six lines from bottom).

חסאב אלעיבור

תזכרה פי תאריך אלעאלם עלי מא צאחה לנא אלנך ואלנקל ומערפה'
 סימאנא אלסנין ואצולהא ופרועהא בטריק קריב'
 פעלי אעלם אן מן יצירת עולם אלי סנתנא הדה אלדי נחן ואקפין
 פיהא והי סנה' סתה עשר מן מחזור רפח' כמסה' אלאף סנה ותסעה
 ותמאנין סנה סימן הפט' | ווגה תצחיה דלך מן אלאנסאב ואלתואריך.
 ודלך אן אדם הראשון עאש מאיה ותלתון סנה ואולד שת' ועאש שת

Fol. 189 a.

מאיה וכמם סנין ואולד אנוש • ועאש אנוש תסעין סנה ואולד קינן • ועאש
 קינן סבעין סנה ואולד מהללאל • ועאש מהללאל כמסה וסתון סנה ואולד
 ירד • ועאש ירד מאיה ואחנין וסתין סנה ואולד חנוך • ועאש חנוך כמסה
 וסתון סנה ואולד מתושלח • ועאש מתושלח מאיה וסבעה ותמאנין [סנה]
 ואולד למך • ועאש למך מאיה ואחנין ותמאנין [סנה] ואולד נח • וכל דלך
 נצוץ תורה פי פרשת בראשית • ועאש נח כמם מאיה' סנה ואולד שם
 וחם ויפת • ועאש שם מאיה' סנה ואולד ארפכשד לסנתין בעד אלטופאן
 אלגמלה סת מאיה וסנתין • ועאש ארפכשד כמסה ותלאחין סנה ואולד
 שלח • ועאש שלח תלאחין סנה ואולד עבר • ועאש עבר ארבעה ותלאחין
 סנה ואולד פלג • ועאש פלג תלאחין סנה ואולד רעו • ועאש רעו אחנין
 ותלתין סנה ואולד שרוג • ועאש שרוג תלתין סנה ואולד נחור • ועאש
 נחור תסעה ועשרון סנה ואולד תרח • ועאש תרח סבעין סנה ואולד
 אברם וכל דלך נצוץ תורה פי פרשת אלה תולדת נח • ועאש אברהם
 מאיה' סנה ואולד יצחק לקול אלנין ואברהם בן מאת שנה בהולד לו את
 יצחק בנו • ועאש יצחק סתין סנה ואולד יעקב לקולה ויצחק בן ששים
 שנה בלדת אותם • ועמר יעקב אלי אן נול למצרים מאיה ותלאחין סנה
 לקו' לפרעה ימי שני מנורי שלשים ומאת שנה ומן וקת נזולחם למצרים
 אלי אן כרנוא מנהא מאיתין ועשר סנין ואלסימן פי דלך רדו שמה יעני

Fol. 189 b. אן מקאם ישראל במצרים עדד רדו • פאדא אנמלת | גמיע אלסנין •
 אלמדוכורה יצא מן יצירת עולם אלי כרוג ישראל ממצרים אלפין וארבע
 מאיה סנה ותמאניה וארבעין סנה ואלסימן פי דלך בתמא גאולים • הדיא
 כלה עלי חסאב אלסנה אלתי בעד מולד ארם הראשון והי סנה תאניה
 לליצירה פעלי הדי אלסנל יכון מן יצירת עולם אלי יציאת ישראל ממצרים
 בתמט גאולים • ומן יציאת ישראל ממצרים אלי אן בנא שלמה בית
 המקדש ארבע מאיה ותמאנין סנה ואלנין פי דלך ויהי בשמונים שנה
 וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים ויבן הבית לני • ותפציל
 דלך יבאן מן נצוץ תואריך אלשופטים ואלנקל אלמחואתר • ועמר אלמקדש
 ארבע מאיה ועשר סנין ונצוץ אלנביאים בתואריך אלמלכים תשהד בולך
 ואלסימן פי דלך בזאת יבא אחרן אל הקדש אעני אן מקדש ראשון
 שבנה שלמה עמר בזאת והו ארבע מאיה ועשרה • תם טלע נבוכדנצר
 הרשע ואזרבה ודאם אלהרבן סבעין סנה לקו' למלאות לחרבות ירושלם
 שבעים שנה • תם צעד חגי זכריה ומלאכי זורובבל וברוך ועזרא ונחמיה
 תמאם מאה ועשרים זקנים ובנו בית שני ועמר בית שני ארבע מאיה

עשרון סנה ודלך נקל אלרואה עליהם אלסלאם • ופי סנה' אחד וארבעין
 מן בנין בית שני מאת עזרא הסופר ומלך אלכסנדרוס מקרון (sic) • צאר
 מן יציאת ישראל ממצרים אלי מות עזרא הסופר אלף סנה והזה הי
 אלמדה אלתי כאנת אלנבוזה בישראל • פאדא אצפת הזה אלאלף אלסנה
 אלי זחמט צאר אלגמלה חלתה' אללאף סנה וארבע מאיה ותסעה
 וארבעין סנה אלעלאמה פי דלך זחמט ודלך מן ברית עולם אלי מות
 עזרא ומן בעד | הזה אלסנה אעני מות עזרא ומלך אלכסנדרוס אסתסנו
 ישראל מן דלך אלוותאן יודכו ללוותאיק וללכתובות וללגטין מן דולה'
 אלכסנדרוס והי חסמא כך וכך למנין שטרות ונחן אליום פי סנה' אלף
 ותמאן מאיה ותסעה עשר סימן אתחית • ותאריך שטרות אמר שאיע פי
 אלמלה מחקק מן וקתה אלי אלאן לא ישך פי דלך ולו לס יכון מענא
 פיה נץ נבוי אד אלחואתר אמר עצים פי אלברהאן • פאדא אצפת
 אתחית אלי גתמט צאר אלגמיע כמסה' אללאף ומאיתין ותמאניה וסתין
 סנה סימן הר'ס'ח' ודלך מן יצירת עולם אלי אלאן • ואדא חסבת הר'ס'ח'
 ליצירה מחאזיר כבאר כל מחזור מאיתין וסבעה וארבעין סנה תגי כ'א'
 מחזור ונחן אליום במחזור כ'ב' פי פ'א' מנה אעלם דלך • ואדא חסבת
 מן אליצירה אלי אלאן מחאזיר צגיר סימן ר'ע'ז' ונחן אליום פי אלסנה
 אלה' מן מחזור רעה' • ואדא חסבת מן אליצירה אלי אלאן מחאזיר תקופה
 כל מחזור מן זח סנה יגי אלגמיע מאיתין מחזור פאעלם דלך • פהדא
 מא ראינא אתבאתה מן תאריך אלעאלם • סמוכים לעד לעולם עשויים
 באמת וישר :

C. A NEW FORM OF THE פרק קנין תורה.

This form of the פרק appears to be, so far as the present writer has been able to ascertain, unique, although it is not impossible that it may be found in some other Yemenite MSS. that have not yet been fully described. It will be seen that it begins like the usual text, but after about the fourth part of the whole passes into an entirely different form. Its ascetic tone is similar to that of רבי רב מרגינתא (see e.g. Jellinek, בית המדרש, II, 120 sqq.) and similar compositions. Different parts of it are no doubt to be found in various compilations (more especially in works aiming at principles of חסידות). A translation will hardly

be required, the Hebrew being so very clear and simple. It will for the present purpose suffice to edit the text without further comment. Others may perhaps later on collect the parallels from divers sources¹. It would be interesting to know the date at which the פרק in its present form made its appearance.

Or. 2390, fol. 22 b.

קנין תורה י' שנו חכמים כלשון המשנה ברוך שבחר בהם ובמשנתם " רבי מאיר אומ' כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה ולא עוד אלא שכל העולם כולו הוא לו י' נקרא רע ואהוב אוהב את המקום ואוהב את הבריות משמיה את המקום ומשמיה את הבריות מלבשתו ענוה ויראה ומבשרתו² להיות צדיק חסיד ישר ונאמן מרחקתו מן החטא ומקרבנו לזכות ונוחלין ממנו עצה ותושיה בינה וגבורה שנ' לי עצה ותושיה אני בינה לי גבורה " נותנת לו חיים וממשלה וגדולה וחקור דין ומגלין [לו] רזי תורה ונעשה כמעין שאינו פוסק וכנהר המתגבר והולך מגדלתו ומרומסתו על כל המעשים כולם " ר' שמעון אומר שלשה כתרים הן כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות וכתר שם טוב עולה על גביהן " גדולה תורה מן הכהונה ומן המלכות שהמלכות בשלשים מעלות והכהונה בעשרים וארבע ותורה נקנית בארבעים ושמונה דברים: בישיבה במקרא במשנה בתלמוד בדרך ארץ במיעוט שינה במיעוט שחוק במיעוט תענוג במיעוט דרך ארץ בארץ אפים בלב טוב באומנות חכמים ובקבלת יסורין ובשמיעת האוזן בעריכת שפתים בבינת הלב בשכלות הלב באימה ביראה בחכמה בענוה בשמחה בשימוש חכמים ובדיבוק חבירים ובפלפול התלמידים " המכיר את מקומו השמיה בחלקו והעושה סיג לדבריו ואינו מחזיק טובה לעצמו אוהב את הבריות אוהב את המקום אוהב את הצדקות אוהב את התוכחות אוהב את המישרים ומתרחק מן הכבוד ולא רודף אחר הכבוד ולא מגים לבו בתלמוד ולא שמיה בהוראה " הנושא בעול עם חבירו ומכריעו לזכות ומעמידו על השלום המתיישב בתלמודו שואל ומשיב שומע ומוסיף ואינו נכנס לתוך דברי חבירו " המהנה את רבו והמכוין שמועתו

¹ It is to be noted that the סדר of Amram Gaon has additions to מסכת דרך ארץ וזשא taken from קנין תורה. A comparison should also be made with פרק י"ז of הגאון רבי אליהו וזשא.

² Read ומבשרתו.

והאומר דבר מפי אומרו הא למדת שכל האומר דבר מפי אומרו מביא
 נאולה שנ' ותאמר אסתר למלך בשם | מרדכי " גדולה יראה שהיא מביאה Fol. 23 a.
 לכל המדות האלו וכן הוא אומר תחלת חכמה יראת יי' ואמרו חכמים
 הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים "

אשרי מי שיכול לשום את עצמו אלם ולא אלם ממש שלא יחטא
 ויחייב את עצמו • חרש ולא חרש ממש • עֶזְרַל ולא עזר ממש • חגר ולא
 חגר ממש • וכל כך למה שלא יחטא ויחייב את עצמו ואת איבריו לניהנם
 יהי עז כנמר וקל כנשר ורץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון יוצרו כדי
 שיוכה להיות מיושרי גן עדן " אשרי אדם שישים עצמו כשור לעול
 וכחמור למשוי ויושב ועוסק בתורה לשמה כל היום וכל הלילה ומכין את
 לבו לשמים ובשעה שאין עוסק בתורה יושב ודומם ומדביק שפתיו זו לזו
 כשתי רחיים שהן זו על גבי זו מפני שכל צדקותיו וזכותיו של אדם¹
 אינן מספיקין במה שיוציא מפיו • וכל דבר שיוכה בעולם חוץ מדברי
 תורה שתיקה טובה ממנו וכן הוא אומר האמנם אלם צדק תדברון
 מישרים תשפטו בני אדם "

ר' יצחק אומר מה אומנתו של אדם¹ בעולם הזה שישים את עצמו
 כאלם שנ' האמנם אלם יכול אפלו בדברי תורה ת"ל צדק תדברון • יכול
 יגים דעתו ת"ל מישרים תשפטו בני אדם • וכן אמר שלמה בחכמתו
 שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו ואומר מות וחיים ביד לשון ואומ'
 איש לשון בלי² יכון בארץ • ואין אדם רשאי לפסוק שפתיו אלא בדברי
 תורה ובדברי חכמים ובגמילות חסדים וכן הנביא אומ' יי' אלהים נתן
 לי לשון למודים לדעת לעות את יעף דבר יעיר בבקר בבקר יעיר לי
 אוזן לשמוע כלמורים ושתיקתו של אדם היא מביאתו לידי עונה ועונה היא
 ראש לכל יראת שמים " אשרי אדם שישים עצמו כעפר שירמסוהו הכל
 לעולם ויהא כאסקופה התחתונה שהכל דשין אותה וכיחד נמוכה שהכל
 תולין בה ויהא אדם ירא שמים בסתר ויהיו כל דבריו לשמים אם יכול
 אדם בכל דרכיו שיעשה לשמים לא יפרש לבריות אפלו אחד מהן יעשה
 כדי שיהא שכרו כפול ומוכפל מפני שכבוד אלהים הסתר דבר " אשרי
 מי שישים את כל דבריו ודרכיו שילך בהם לשמים ולעולם הוי שם את
 דרכיו לשמים ולעולם יהי פחד יוצרך עליך ואמתו על לבך ובראשית
 כנגד עיניך ואל תשיחם³ מדעתך אפלו רגע אחד " לעולם יהוא⁴ עיניך

¹ In the MS. שלאדם in one word.

² For בלי.

³ For חסדם.

⁴ So the MS.

Fol. 23 b.

ולבך אצל בוראִיךְ כענין שנ' והיו עיני ולבי שם כל הימים כדי שתנצל
מכל חטא ועין " לעולם יום המיתה ועת דין הקבר ויום דין הגדול אל
ילחו מענייך כאלו אתה רואה אותו וכאלו אתה עומד בו וכאלו אתה נכנס
לדין כדי | שלא יעלה על לבך דבר הרהורים של חטא¹ ושלא ימצא בך
שכל איבריך מעידין בך שעל כרחק אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני
מלך מלכי המלכים ה' ק' ב' ה' " ולעולם תהא מוסיף על תורתך חדש בכל
יום שאין אתה בן חורין ליבטל שתחלת דינך אין אתה נידון אלא על
דברי תורה ואחר כך על שאר מעשים שנאמר פוטר מים ראשית מדון "
ואם אתה מוסיף על תורתך בכל יום חדש יושלך מצוארך כל עול שאתה
מפחד ממנו ולא עוד אלא שהקב"ה מספק לך כל צרכך ומחדש לך
צדקות וזכיות חדשות בכל יום לזכותך לפניו " לעולם אל תלאה ואל
תתעצל מדברי תורה מהוספת חדש בתלמוד ישן מפני שקווי יי' יחליפו
כח יעלו אבר כנשרים ירצו ולא ייגעו ילכו ולא ייעפו " לעולם הוי חפץ
ורץ ללמוד וללמד מתורתך שהנחילך המקום ברוך הוא וכל אשר תמצא
ידך לעשות טובה עשה " בכל יום ובכל עת הוי אומר אוי לך שהלך היום
ולא עשיתי בו צדקה עם תלמוד תורה שכל יום שהלך אינו חוזר לך
ובלבד שלא תבטל מן התורה שאין לך מדה גדולה יותר ממנה " ולעולם
הוי מבקש רחמים בכל יום ובכל עת יתן בעפר פיהו אולי יש תקוה יתן
למכהו לחי ישבע בחרפה " אשרי מי ששומע חרפתו ושותק וכן ישעיה
אומר גוי נתתי למכים ולחיי למורטים פני לא הסתרתי מכלמות ורוק "
ויי' אלהים יעזר לי על כן לא נכלמתי על כן שמתני פני כחלמיש ואדע כי
לא אבוש " אשרי המעביר על מדותיו כך אמרו חכמים כל המעביר על
מדותיו מעבירין לו פשעיו שנאמר נשא עון ועבר על פשע " אשרי כל
שאינו קוצף ורוחו נמוכה ושפלה הרבה וכן הוא אומר זבחי אלהים רוח
נשברה לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה " אשרי כל מי שאינו נהנה
בכבוד תורה בעולם הזה שאין שכרה אלא לעתיד² לבוא שנ' עון והדר
לבושה ותשחק ליום אחרון " אשרי מאריך רוחו ונושא הכל לרצון יוצרו
ועושה עצמו כשיירים " אשרי מי שישים את כל אלו ואלו נגד פניו בכל
עת שיזכה להשלים כל ימי חייו לכלות את עצמו בהם כל ימיו אשריכם
צדיקים וחסידים שעשייתם הרבה מאלו כמה פעמים " אשריכם שכל ימיכם

¹ In the MS. in one word, like שלאדם noticed before, של thus becomes a kind of proclitic of the noun following.

² MS. לעתיד.

כליתם אותם בחסידות¹ והלכתם למנוחה שאין לה קץ ואין לכבודם ותפארתם סוף ולא שיעור ועליהם הכתוב אומר עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו " ואשרי המחכים לו ואומ' טוב | יי' למעוז ביום צרה " ויודע חוסי בו " ואשרי כל המיחל לשמך ואשרי הממית עצמו על שמך ועל תורתך מלך מלכי המלכים אתה ואין זולתך " וכל העושה מעשים אלו ויותר מהם ובלבד שישמור איבריו וגופו מכל חטא ועון זוכה לכל הכבוד הצפון לחסידים ולכל התפארת הזאת ויתר עליהם אלף אלפי אלפים ורוב ריבבי רבבות עד שאין מנין ואין שיעור ואין כל עין יכולה לראות ואין אוון יכולה לשמוע כבוד המתוקן לצדיקים וכן הוא אומר ומעולם לא שמעו ולא האזינו עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו " עתיד ה'ק'ב'ה' ליתן כח בצדיקים להיות יכולין לשאת את כל הטובה שהוא מנחיל אותם דתנן ר' יהושע בן לוי אומר עתיד ה'ק'ב'ה' להנחיל לכל צדיק וצדיק שלש מאות ועשרה עולמות שנ' להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא "

ברוך רחמנא דסיען

ברוך הוא וברוך שמה והוא ברחמיה יסיעינן על מא דאשתאר

In the margin against the end of the פרק (וכו') עתיד ה'ק'ב'ה' (וכו')
 in a small Rabbinic hand:—אומרים זאת האגדה אחר כל פרק:
 ופרק והמעם לפי שאין אומרים קדיש על המשנה אלא על האגדה:

D. AN INTRODUCTORY CHAPTER TO SĒLĪḡŌTH.

This פזל is taken from Or. 2227, but is found in several other MSS. of group II. It will suffice to indicate the main features of the chapter. A point is made at the outset of the importance of faith in the efficacy of repentance. If, so the argument runs, the sinner does not believe in the possibility of his restoration to Divine favour, he would continue in his bad courses, seeing that there is no help for him at all. But if he knows that he can by means of repentance return to his former state of moral healthfulness, he may make an effort to reform his

¹ MS. בחסידות.

life. Touching on the old problem why Providence has ordered things in this way and none other (לם כאן כרא), the answer to this and similar questions is that so it was willed and that so Divine wisdom decreed it (כרא שא וכרא). Man's conduct is declared to be in man's power. The justice of God in distributing rewards and punishments is thus vindicated¹. Nothing escapes the Divine eye, not even the weight of the smallest insect (מתקאל דרה)². It was for the purpose of guiding man into ways of repentance that the Day of Atonement, as well as the feast of ראש השנה, and the intervening days of penitence were instituted. The object of blowing the trumpet is to rouse up men from their sluggishness and faulty lives and call them to a new and better life. Regarding the collections of סליחות that follow the פצל the writer says that the learned poets have composed many pieces bearing on repentance, but only some of these have been brought together in this place, the entire number of pieces being too great to be included in the collection. He then gives some forms of confession suggested by certain Biblical passages. At the end the duty of reconciliation to men with whom one may be at variance is insisted on. If the person wronged has died, pardon should be asked at the grave in the presence of ten other men.

It would be interesting to ascertain the time when this piece was composed. The suggestion is made here that its date is either about 1329 or 1508 (see under B), but further investigation is necessary.

Or. 2227, fol. 103 b.

פצל • אעלם אן אלתובה מן אלמעאצי ואלאתאם ואלאקראר בהא בין ידיה תע' ואלתרך ענהא פריצה לאומה עלי אלגמיע ואעתקאר דלך אמר עזים פי אלשריעה לאן לו אעתקד אלזאמי אן לא לה גבראן³ ולא יקדר

¹ Thus agreeing with the well-known maxim : הכל בידי שמים הוץ מיראת שמים.

² Thus laying full stress on the doctrine of פרטית.

³ For (غفران) גפראן.

יסתרגע מא פאט לדאם מצ"ע עלי כטאה דלך וואיד עליה קד א"ם ען
 נפסה ולא עאד בקי לה תר"ו ראסא "אמא מע אעתקאד אלתובה
 פאלגבראן¹ חאצל ומן זלת קדמה בשערה' כטא אנתבה לנפסה ונקדאה מן
 דלך ותאב בין ידיה תע' עמ"א סלף ועקד אלתובה פי אלמסתקבל פירא נפסה
 כאנה אליום כלק גדיד וכאן לם יכטי יומן קט לאן אללה תע' קד ועד
 ברחמתה ובמשייתה לעלמה תע' בכאטר בני אדם ואנהם קריבין ללכטא
 לאגל אלקוי אלבשרייה אלתו פיהם פועד מן אכטא ותאב נפר לה דלך
 לאנה מעדום פי אלוגוד ויכאד אן יקאל ממתנע אן יוגד בשרי לם יכטי קט
 וקד שהד אלנבי בדלך וקאל כי יחטאו לך כי אין אדם אשר לא יחטא
 וקאל כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא • פלאגל דלך
 שא תע' אן יסמח לזלקה דנובהם אד"א תאבוא מנהא ונרמו עליהא כמא
 שא ואוגדהם ולא יקול למשייתה תע' לם כאן כד"א • בל אלגואב פי דלך
 ומא אשבח"ה כד"א שא וכד"א אקתצת חכמתה' ומן | אלקואעד אלשרעייה Fol. 104 a.
 אן נעתקד אן ראי אלאנסאן בידה ואן צלאחה וטלאחה מכאל אליה לא
 אנה תע' יקדרה בעמל חסנה או במעציה בל שא תע' אן ינעל ראי
 אלאנסאן לה ומא אראד אן יעמל פהו מזי"ר עליה שא כיר שא ש"ר
 פלדלך יגאווה תע' עלי כל כיר יעמלה ויעאקבה על כל ש"ר יצדר מנה
 פצאר ויל אלאנסאן אלכאטי מן נפסה לא"ה הו אלמסכב לנפסה • וכדלך
 אעתקאד אלמא ואלעקאב מן קואעד אלשריעה ואנה תע' לא יכפא עליה
 מתקאל ד"ה בל כל אלאמור מחצלה ענדה תע' מן גלילהא אלי דקיקהא
 מן חית אנה כאלקהם פהו אלעאלם במא צדר מנהם פועד אלצאלחין בחיאת
 דניא ואכרה ותואעד אלטאלחין באלאנקטאע מן אלעאלמין גמיעא והו
 אלעדל במא חכם ונחן סבב אנפסנא' ומן רחמתה אלגוילה אן נעל אלתובה
 כאלשפיץ אלמקבול אי² מן והק בשי מן אלכטאיה פאליקפז³ אלי אלתובה
 וינגו • ומן כסל מן דלך והו"ן בנפסה ודאם עלי כטאה פה צ"ר נפסה [ולא
 בל לה תרי']⁴ תם נעל לנא תע' יום פי אלסנה לם ינעלה למכלוק אן יכון
 דלך אלנהאר יום סמאחה ונפראן לכל מן שר"ע פיה בשרט אן תחצל פיה
 תובה ודלך אליום הו יום אלכיפור לקולה תע' פיה כי ביום הזה יכפר
 עליכם לטהר אתכם מכל חטאת' לפני יי' תטהרו ונעל יום תובה וציאם
 ואנכסאר ואקראר באלדנוב וטלבה' אלמנפרה ללכא"ה ודלך מן אכבר
 אלנעמה אלדי אנעם בהא תע' עלינא • ומן אלאעתקאד איצ"א אן יום ראש

¹ For (غفران) זפראן.² In Or. 2389, fol. 49 b : אן.³ Read פליקפו.⁴ The words in brackets are omitted in Or. 2389.

השנה הו יום ארדן ופיה חון אלחסנא ואלסנא ויחכם עלי אלעאלם
באלצ'ה ואלסם ואלחיא ואלמות ואלר'א ואלגוע ואלהרנה ואלפתנה
ובאקי כל מא ילחק בני אדם מן נהת אלמאעה ואלמעציה • פלד'ך געל
פיה צרב אלשופר לחתי ינתבהו אלעאלם מן נום אלנפלה ויפ'שו

Fol. 104 b. אעמאלחם ויצלחו אמורהם ויבתדו באלאהתמאם | באלתובה ולוום אלחקוי
לחתי מא יגי יום אלכפור א'לא וקד הם מתטה'רין מן דנם אלדנוב
ואלכטאיא פיצל אלסמאחה ואלנפראן פי ד'לך אלנהאר כמא ועד למן
אמתחלה • פלד'ך משהור פי אלמ'לה מן אלקדים מלאח'ה הדה אלאיאם אלתי
מן ראש השנה אלי אלכ'פור והי תסמא עשרת ימי תשובה ואכתאר אלצדקות
ועמל אלמצוות ותקויה' כל מא כסל פיה מן אואמר אלשריעה ואסתס'ו
גמיעהם אן יקומו בהדה אלליאלי ויצ'לו פי אלכנאים ואלמדאדס בכלאם
תצ'ע וטלבה וכטב לאלעאלם לינתבהו מ'מא הם פיה וינפצו אידיהם מן
כטאהם וצלמהם וד'לך מן טרף אלליל אלאכיר אלי אן יצי אלצבאה •
וכד'לך ר'לבו תצ'עאת כחירה ליום אלכפור לכונה הו נזיה הדה אלאיאם
כלהא • וקד א'פוא בעץ אלעלמא אלשערא אקאויל כטב'יה מנצ'ה מחכמה'
אלבנא ליתצ'רע בהא בין ידיה תע' ותקרע בהא אלנפס לכי תנכסר ותתוב
תובה כאמלה • וראית אן אכתב מן ד'לך טרף אד הי כחירה לא ימכן
איעאבהא וליסת כל ד'לך באלצ'רורי אלעצ'ים בל מא חצל מנהן אננא¹
ולפ'צה ואחדה חקיק'יה מקאם כחיר מן ד'לך • ואלנרץ אעתבאר אללפץ
ומא תצ'מנה ואלואם אלכאמר במא נמק בה אללמאן פלד'ך מא צלח
אלתצ'ע ואלטלבה א'לא בעד אלתובה ואלאקלאע אלכלי • וצפה' אלתובה
אן יתודה בין ידיה תע' ויקול חטאתי עויתי פשעתי וידכר כטאה ויע'ינה
לקו' תע' אנא חטא העם ויעשו להם אלהי זהב • תם יצ'הר אלנדם
ויתא'ס' נזיה' אלתא'ס' עלי מא גרא לקו' כי אחרי שובי נחמתי ואחרי
הודעי ספקתי על ירך • תם יעקד אלתובה ואן מא בקי יעוד לד'לך אלכטא
לקו' ומודה ועוזב ירוחם • וישחד עליה אלבארי תע' אן מא בקי יעוד
לד'לך לקו' ולא נאמר עוד אלהינו למעשה | ידינו' ויתד'ר כטאה טול

Fol. 105 a.

עמרה ויטלב עליה אלמנפרה דאים לקולה כי פשעי אני אדע וחטאתי
נגדי תמיד • ויקלב אעמאלה כלהא לכיר צ'ד אלש'ד אלדי כאן פיה לקו'
תע' וירא אלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה ולו אמכן א'ה
ינתקל מן בלדה אלי אלגרב'ה ויג'יר אסמה פיפעל ויכת'ר באלצדקות
ואלמעשים הטובים ויחון עלי כטאה אלמתקדם טול אלעמר לחתי לא יקע

¹ In Or. 2389 : כשא .

בְּיָדָהּ לִקּוֹ' כִּי פִשְׁעִי אֲנִי אֲנִיד אֲדַגּ מִחֲטָאתִי • פֹּאֲדָא חֲצֵל הָדָא גִמְעֵת-
 פִּחְיִנִיד יְגִי אֶלְצֵרֶאךְ וְאֶלְתַּצְדֵּעַ שְׁבָה אֶלְתֵּרִיאַק לִלְסֵם וִיחֲצֵל אֶלְשַׁפָּא
 אֶלְכֵאמֶל לִקּוֹ' דִּרְכִּיו רֵאִיתִי וְאֶרְפָּאֵהוּ • וְקֹאֵל אֶרְפָּא מְשׁוּבָתָם אֹהֲבָם נִדְבָה
 וְקֹאֵל שְׁלוֹם שְׁלוֹם לִרְחוֹק וְלִקְרוֹב אִמֵּר יְיָ וְרִפְאֵתִיו • פִּהְדָה הִי אֶלְתּוֹכָה
 אֶלְכֵאמֶלָה אֶלְתִּי יִגַּב עָלַי אֶלְאֲנִסָאן אֶמְתַּתֵּאֶלָה וְכִצְוִין קִבֵּל מָא יִתְמַכֵּן
 אֶלְכֵאמֶלָה וְכִצְוִין פִּי אֹאֵן אֶלְטֵרֵאוֹה וְאֶלְשַׁבָּה לֵּלָא יִמְצִי כֹל אֶלְעֵמֵר בִּאֶלְעֵנָא
 וְלֹא יִכּוֹן כִּמֵּן קִיל פִּיהּ כִּי כֹל יָמָיו מִכְּאוּבִים וְכַעַס בֶּל כִּמֵּן קִיל פִּיהּ בְּכֹל
 עֵת יִהְיוּ בְּגִדִּיק לִבְנִים וְקֹאֵל וּזְכוּר אֶת בּוֹרְאִיךְ בִּימֵי בַחֲרוּתִיךְ וְלֹא יִקּוֹל
 אֶלְאֲנִסָאן אֲכֻטִּי אִלְיוֹם וְאֵנָּה אֲתוֹב גִּדָּא פִּפְאֶעֶל דְּלֶךְ לֹא יִרְגָא לָהּ תּוֹבָה
 וּמִן יַעֲלֵמָה הִל יְגִי גִדָּא וְהוּ עָלַי צֹאֵהֵר אֶלְדִּנְיָא אוּ הוּ תַּחַת אֶלְתֵּרִי • פִּעֲלִיךְ
 בִּאֶלְחַת בִּאֶלְתּוֹכָה קִבֵּל אֶלְמוּת וְאֶלְתּוֹזֹוד קִבֵּל אֶלְפּוֹת גַּעֲלָנָא אֶלְלָה וְאִיאֵךְ
 מִן אֶלְתֵּאֲבִיבִין אֶלְמַקְבּוֹלִין אֶלְמַקּוֹל פִּיהֶם מַחֲתִי כַעַב פִּשְׁעִיךְ וְכַעַנֵּן חֲטָאתִיךְ
 שׁוֹבָה אֵלַי כִּי נִאֲלַתִּיךְ • וְאֶעֱלֵם אֵנָּה מִתֵּל מָא יִגַּב עָלַי אֶלְאֲנִסָאן אֶלְוִידִי
 בֵּין יָדֶיהָ תַּע' וְאֶלְתּוֹכָה מִן אֶלְמֵאֲתָם אֶלְדִּי בִּינָה וּבִינָה תַּע' כֹּדֶלְךְ יִגַּב
 עָלֶיהָ יִתּוֹדָא לְצֹאֲחָהּ וְיִטְלַב מִנָּה אֶלְסִמְאָחָה אֵן כֵּאֵן בִּינָה וּבִינָה גִרִּיחָה
 מֵאֶלְיָהּ כֵּאֵנָּה אוּ גִסְמִיָּה אוּ גִלְבָּה' לִסָּאן אֶלְכֵּל וְאִגַּב אֵן יִתּוֹב מִנָּה וְיִתְרַצָּא
 בְּכֹל וְגַה וְיִטְלַב מִנָּה אֶלְסִמְאָחָה וְאֵן כֵּאֵן עֲנֵדָה לָהּ שִׁי יִרְדָּה תַּם יִרְצִיָה וְאֵן
 FOL. 105 b. כֵּאֵן | קִד תּוֹפִי גִרִּימָה פִּיאֲכֹד עֲשֵׂרָה אֲנֵאֵם וְיִקְפָּהֶם עָלַי קִבְרָה וְיִקּוֹל קִדָּאמָהֶם
 חֲקָא אֲנִי אֲכֻטִּית לֵלָה תַּע' וְלֵהֲדָא אֶלְשִׁכְךָ וְיִדְכֵּר מָא פִּעֵל בָּהּ וְאֵן כֵּאֵן
 עֲנֵדָה לָהּ מֵאֵל יַעֲטִיָה לִוְרַתָּתָה אוּ לְבֵית דִּין אוּ לֹם יַעֲלֵם לָהּ וְאֵרַת • וְהֵדָא
 מָא רֵאִית בְּדִכְרָה פִּי הָדָא אֶלְפִּצֵּל עָלַי טֵרִיק אֶלְחֻקְצִיר מִמָּא הוּ צִרּוּרִי •

וצפה' אלצלוה: Added to the פצל is a portion beginning:
 באטראף אלליל פי עשרת ימי תשובה אן כאן גרצהם אן ימוללו באלאמר
 אלי צלוה' אלצבה פואגב נסל אלידין וכו'

E.

The introductory chapter given under D, is followed in Or. 2227 by a series of סליחות which generally bear the title: סליחות לאל רחמים, and it therefore seems appropriate to give now an alphabetical list of these pieces, together with indications of authorship, &c. In order, however, to make the series complete, pieces not found in Or. 2227 have been added from other MSS. of the Museum Yemenite

collection. It is only necessary to remark that where no MS. is mentioned by the side of a piece, Or. 2227 must be understood as the source. In all other cases, the MS. from which the piece is taken is named, although it must be understood that the piece in question may also be found in one or more other MSS. of the collection. It should also be mentioned that pieces found in Zunz are left without indication of authorship unless the MS. itself names the author. Information supplied by the MSS. themselves is in all cases given by way of supplying the evidence which such information affords.

מליחות לאל רחמים

אני יהודה (א"ב) אבאר קצת פלאי (הלוי ברבי שמואל).	אלהים בקדש חזיתך.
אבל (acr.) אשמים אנחנו און זרענו (אני יהודה לוי).	מן דיואן יהודה הלוי) אלהים שיחרתך (סי' יהודה ; ז"ל).
אדוני האדונים השקיפה.	(א"ב) אליך אלכה. Same heading.
Or. 2320. איתיו אמונים ביהרד ¹ .	אם אויבי יאמרי. Same heading.
(אהרן. acr.) אל איום שלח פדיום ² Or. 6354.	אם עונות יענו בנו.
מן דיואן אברהם) אל בית המלך לבוא (בן עזרא ז"ל).	(אברם. acr.) אמונתך יודיעו.
מן דיואן משה בן) אל רמי לכם ילדי (עזרא ז"ל).	אני דויד (acr.) אמיץ אשר לו הגדולה (בר אלעזר בקורה חזק Or. 2418.
אברהם ברבי. acr.) אל מי נמשילך ³ (מאיר בן עזרה).	מן דיואן משה) אנא הנשא והעיר ⁴ (בן עזרא ז"ל).
(מן) אלהי הודיעני את אורה החיים (דיואן אברהם בן עזרא ז"ל).	(אהרן. acr.) אסיר תקותך Or. 2418.
(same heading.) אלהי קדם מעונה	מן דיואן) אפתח שפתי בנינותי (אברהם בן עזרא ז"ל).
	אפתחה שערי רנני

¹ The same as בפחד . . . אחי in Zunz, *Literaturg.*, p. 398, but here only א- and י.

² Apparently the same as אל איום שלח היום in Zunz, *Literaturg.*, p. 684.

³ Sometimes אל מי נמשילך.

⁴ Acr. משה in vers. 2-4, the piece consisting of four verses.

מִן דִּיוֹאן אַבְרָהָם) אָקוֹם חֲצוֹת לַיִל¹
(בֵּן עוֹרָה ז"ל).

אֲשֶׁר יִסַּד אֲרָקִים.

אֲשֶׁר לוֹ יָם וַחֲרֵבָה.

(אַהֲרֹן חֶבֶר. acr.) אֶת גּוֹמֵל מַעֲרֻבוֹת.

(א"ב) אֶת נִתְיָבִי רַעִיוֹן.

(בִּלְעָם חֹק. acr.) בּוֹכְרִי עַל מִשְׁכְּבִי.

(acr. vers.) בְּיוֹם זֶה כְּפֹרֵז זֹדוֹנִינוּ
Or. 2418. (לוֹי: 2-4).

Or. 2390. בְּלִיל זֶה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה.

Or. 6354. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁמְחוּ.

Or. 2418. בִּנְשָׁף קִרְמָתִי.

בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ בְּיוֹם בּוֹ כְּפֹרֵז עֹנִי
(the same as in Zunz, *Literaturg.*, p. 344).

מִן דִּיוֹאן) בִּשְׁם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אִפְתָּחָה
(א"ב; יְהוּדָה הַלֹּוֹי ז"ל).

בִּשְׁם יְיָ אֵל עוֹלָם בִּשְׁם יְיָ אֲרָמוֹת
(א"ב).

Or. 2418. דִּלְתִּיךְ הַלִּילָה לְשִׁבְי חֲטָא².

(דְּנִיאֵל. acr.) דַּעַת הָאֵל בִּקְשֵׁי חַיִּים
Or. 2673.

(דְּנִיאֵל. acr.) דְּרָכֵי שִׁבְעָה רוֹעִים
Or. 2418.

(acr. vers. 2-4; זְמַן הַבִּלִּי יְמֵי סִבְלִי
Or. 2418. מִשָּׁה).

Or. 2418. חֲרָדְתִּי וּפְחַדְתִּי.

(יְהוּדָה לֹוִי. acr.) יִבּוֹשֶׁר עִם לֹא אֱלָמֹן
Or. 2418.

(א"ב irregular) יָד צָרִי נַחְתָּה בִּי
Or. 2418.

מִן דִּיוֹאן יְהוּדָה) יָדִי דְלִים נַחְשָׁלִים
(יְהוּדָה; הַלֹּוִי ז"ל).

Or. 1480. יָדִיד עֲלִיוֹן שִׁמַּע.

(יְהוּדָה. acr.) יָדִיד מֵאֲמַשׁ.

(יִצְחָק. acr.) יָדִיכֶם קִדַּשׁ.

יָה אֲנֵא אֲמַצְאָךְ.

לֵאמֹר יִצְחָק בֶּן) יָה לַחֲלָל בְּיוֹם וְלִיל
(זִיאַת ז"ל).

מִן דִּיוֹאן יְהוּדָה) יָה לִמְתִּי צַפְנָה
(יְהוּדָה; הַלֹּוִי ז"ל).

Same heading. (יְהוּדָה) יָה מֵלָאךְ שִׁמַּךְ.

יָה שִׁמַּךְ אֲרוֹמַמַּךְ.

Or. 2418. יוֹדְעֵי הַפִּיצוֹנִי.

Or. 2418. יוֹדְעֵי יְגוֹנִי יִסְפוּ.

יּוֹם בָּאתֶם לַחֲלוֹת פָּנֵי אֵל.

יּוֹם יוֹם יְחִידְתִּי הוּא תוֹדֶרֶת.

לֵאמֹר יִצְחָק בֶּן זִיאַת) יּוֹם לְבִי סְבוּתִי
(יִצְחָק זִיאַת. acr.; ז"ל).

(מִן דִּיוֹאן יְהוּדָה הַלֹּוִי ז"ל) יּוֹם לְהִיטִיב.

לֵאמֹר יִצְחָק בֶּן זִיאַת) יּוֹם עִירוֹם אַעֲמֹד
(ז"ל).

מִן דִּיוֹאן מִשָּׁה) יּוֹנָה זְמִירִיךְ הֶרְבִּי³
(בֵּן עוֹרָה ז"ל).

יּוֹנָה מָה תִּהְיֶה.

מִן) יּוֹנָה נִשְׁאֲתָה עַל כִּנְפֵי נִשְׁרִים
(יְהוּדָה. acr.; דִּיוֹאן יְהוּדָה הַלֹּוִי ז"ל).

Same heading. יּוֹנָה פּוֹתָה.

¹ To be distinguished from אָקוֹם חֲצוֹת לֵילָה of Benjamin b. Zerah. The present pieces show the acrostic אַבְרָהָם.

² Comp. Zunz, *Literaturg.*, pp. 394, 677. In Or. 2418 the acr. דִּיד is shown.

³ Acr. מִשָּׁה in vers. 2-4, the piece consisting of four verses.

לכם בני ציון הכואבים.
 לפני המלך אשפוך תחנוני Or. 2418.
 לשערי חסדיך (acr. למנצור). Or. 2390.
 מן דיואן משה בן) מרמי הלבבות (עזרא ז"ל).
 מן דיואן) מה יתרון לאדם בעמלו (מקבי ; יהודה הלוי ז"ל).
 מי יתנני עבד אלוה Or. 2418.
 מי כמוך יחיד הנסתר¹ Or. 1480.
 מלא רחמים ונושא עון.
 מלך במעוניך (acr. מנצור). Or. 6354.
 מנומם בעת קומם.
 מן דיואן משה בן עזרא) משאת שיר (ז"ל).
 מן דיואן יהודה) משתחווים להדרת (סימ' מתורה ; הלוי ז"ל).
 לשלמה הקטן נענ) סמר גבי צור (סלימאן).
 עם יי' השלחה.
 עת שערי רחמים להפתח².
 רומה אלהים שמך³ after the first verse). Or. 2389.

מן דיואן יהודה הלוי) רחמיך שאלתי (? יהודה ; ז"ל ; irregular acr. of יהודה).
 (לשלמה הקטן נענ) שבועה קבועה.
 שבת משושי. Same heading.
 שדודים נדודים. Same heading.
 (of Israel) שובו נא אחים ורעים (Nagara). Or. 1480.
 שובי נפשי למנוחיכי . . . יקרה מיקר יוצרה לקוחה.
 (שלמה). Or. 6354.
 (לשלמה הקטן⁴) שולמית בלי תרמית נענ).
 (לשלמה הקטן נענ) שופט כל הארץ⁵.
 שחורה ונאוה. Same heading.
 שחר קמתי להרות. Same heading.
 שטפוני דמעות⁶.
 שירו ילדי אמוני. Or. 2389.
 (לשלמה הקטן נענ) שכולה אכולה.
 שכולה עכורה. Same heading.
 'שלומי עליון. Same heading.
 שנותינו ספו. Same heading.
 שני חיי ומאויי. Same heading.
 שתיל עמאל ושרשו. Or. 2418.

GEORGE MARGOLIOUTH.

¹ Three verses beginning מי כמוך ; then double א"ב, followed by אני יהודה הלוי ב[ן] שמואל הדק אמר.

² Acr. עבאם יהודה שמואל. end, יתן אליה אני שולה. Comp. Zunz, *Literaturg.*, p. 343.

³ לראש השנה.

⁴ But in reality by הנער מצרפת ר'. שלמה ב' אבן נקרא הנער מצרפת. See Zunz, *Literaturg.*, p. 312.

⁵ On the authorship see Zunz, *Literaturg.*, p. 312.

⁶ In Zunz, *Literaturg.*, p. 367 : דמעותי.

⁷ But in reality the author is שמואל ר'. See Zunz, *Literaturg.*, p. 408.